

לא רח ~ פרשת השבוע

מוזיאון ישראל מארח את בית אבי חי

"החדש הזה לכם"

פרופ' אביגדור שנאן / מקורות לקראת שבת פרשת החודש / תשפ"א

שמות פרק יב

(טו) שבעת ימים מצות תאכלו אך ביום הראשון תשביתו שאר מבתיתכם כי כל אכל חמץ ונכרתה הנפש ההוא מישראל מיום הראשון עד יום השביעי:

(טז) וביום הראשון מקרא קדש וביום השביעי מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכה לא יעשה בהם אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם:

(יז) ושמרתם את המצות כי בעצם היום הזה הוצאתי את צבאותיכם מארץ מצרים ושמרתם את היום הזה לדרתיכם חקת עולם:

(יח) בראשון בארבעה עשר יום לחדש בערב תאכלו מצת עד יום האחד ועשרים לחדש בערב:

(יט) שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיתכם כי כל אכל מחמץ ונכרתה הנפש ההוא מעדת ישראל בגר ובאזרח הארץ:

(כ) כל מחמץ לא תאכלו בכל מושבתיתכם ותאכלו מצות

משנה פסחים ט ה: מה בין פסח מצרים לפסח דורות? פסח מצרים מקחו מבעשור וטעון הזאה באגודת אזוב על המשקוף ועל שתי מזוזות ונאכל בחפזון בלילה אחד, ופסח דורות נוהג כל שבעה:

שמות פרק יג: (ד) היום אתם יצאים בחדש האביב: (ה) והיה כי יביאך ה' אל ארץ הכנעני והחתי והאמרי והחוי והיבוסי אשר נשבע לאבותיך לתת לך ארץ זבת חלב ודבש ועבדת את העבדה הזאת בחדש הזה: (ו) שבעת ימים תאכל מצת וביום השביעי חג לה': (ז) מצות יאכל את שבעת הימים ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאר בכל גבלך: (ח) והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים:

רשות לפיוטו של ר' יוסף בן שמואל טוב עלם:

מסוד חכמים ונבונים. ומלמד דעת מבינים. אפתחה פי בשיר ורננים. להודות ולהלל פני שוכן מעונים:

(א) ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים לאמר:

(ב) החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה:

(ג) דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשר לחדש הזה ויקחו להם איש ששה לבית אבת ששה לבית:

(ד) ואם ימעט הבית מהיות משה ולקח הוא ושכנו הקרב אל ביתו במכסת נפש איש לפי אכלו תכסו על הששה:

(ה) ששה תמים זכר בן שנה יהיה לכם מן הכבשים ומן העזים תקחו:

(ו) והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחדש הזה ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים:

(ז) ולקחו מן הדם ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף על הבתים אשר יאכלו אותו בהם:

(ח) ואכלו את הבשר בלילה הזה צלי אש ומצות על מררים יאכלוהו:

(ט) אל תאכלו ממנו נא ובשל מבשל במים כי אם צלי אש ראשו על כרעיו ועל קרבו:

(י) ולא תותרו ממנו עד בקר והנותר ממנו עד בקר באש תשרפו:

(יא) וככה תאכלו אותו מתניכם חגרים ועליכם ברגליכם ומקלכם בידכם ואכלתם אותו בחפזון פסח הוא לה':

(יב) ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה והכיתי כל בכור בארץ מצרים מאדם ועד בהמה ובכל אל הי מצרים אעשה שפטים אני ה':

(יג) והיה הדם לכם לאות על הבתים אשר אתם שם וראיתי את הדם ופסחתי עלכם ולא יהיה בכם נגף למשחית בהכתי בארץ מצרים:

(יד) והיה היום הזה לכם לזכרון וחתתם אותו חג לה' לדרתיכם חקת עולם תחגגוהו:

בדיקת חמץ

אלהי הרוחות לכל בשר. חוק לעמו מסר. והזהירם בכתב מוסר. לבדוק חמץ אור לארבעה עשר:

בשעה שאין בני אדם מצויים בשוקא. אור הנר יפה לבדיקה. אין בודקין לא לאור החמה ולא לאור הלבנה ולא לאור האבוקה. וצריך לברך על בעור חמץ כחקה:

היכא דבדק בחורי ביתא. והניח ארבע או חמש רפתא. ואשכח דחדא מניה פחתא. לבדוק מרישא שמה חולדא לקחתה:

ביעור חמץ

חור שבין אדם לחברו. זה וזה בודק עד שמגיע ומבטל שארו. וכן בין יהודי ועובד כוכבים חיב לבערו. פלימו מקל שמה יאמר העובד כוכבים כשפכו וחברו:

מכירת חמץ

ישאל דחמץ אתפקד ליה... נטריה עד ארבע דחזי לאכליה. שלים ארבע ולא אתא לנכרי מזבין ליה:

כשנפלה מפולת על חמץ בערבי פסחים. וכלב אין יכול לחפש אחריו בטוחים. הרי הוא כמבוער לרעים פקחים. וכמה חפישת הפלג שלשה טפחים:

הגעלת כלים

ספיני דאשתמש בהו חמירא לארוחין. אם אפשר לעשותן חדשים הם משבחין. ואי לא מגעילן ברותחין.

אפיית מצות

רקיקי מצות עושין זכר לעגון. ולשמן צריך לשמך מחמוץ כהגון. וחרש שוטה וקטן אין לשין דלמא ישגון.

מים שלנו

שנו שאין לשין בבת אחת למעלה מחמשת רבעים קמח וכן לחלה... והאשה לא תלוש אלא במים שלנו הלילה.

תמו הלכות בעור והגעלה:

הכנות לליל הסדר

יין כי יתאדם. למצה הוא מקדם. לצאת בו חובת ידי אדם. אם אין קונדיטון ומבשל נגדם: וארבע כוסות הללו. צריך שיהא בהן כדי רביעית בלי יקלו. אחד אנשים ואחד נשים אלו כאלו.

וחיבין ברגל להיות שמחים. במקדש בבשר והשתא ביין רקוחים: נשים חיבות לשמוח ולהרנין. בבבל בבגדי צבעונין. בארץ ישראל בבגדי פשתן המלבנין. והאנשים ביין מתעדנין:

סדר ליל הפסח

בערב הפסח סמוך למנחת ראשון. לא יאכל אדם עד האישון. ובבאו מבית רחשון. מוזגין לו כוס ראשון: ראשון מברך על היין ואחר כך קדוש וזמן... ושתי ומשי ידיה ואינו מברך על נטילת ידים: שקיל גרגירא או כרפסא או כסברתא או חסא ויטבול בחרוסת ויברך בורא פרי האדמה. וכד אכיל יחצה אחת משלש מצות ואין ברכה עמה. מחצה בקערה ומחצה בשלחן להשימה... ומגביה קערה ולימא הא לחמא עניא כלה: ומוזגין לו כוס שני מארבעת האל. וכאן הבן מאביו שואל. מה נשתנה מלילות זה ליל. וגומר האגדה עד גאל ישראל: אחר דשתי משי ידיה. ומברך על נטילת ידים לחודיה... זכר בשלישי ברכת מזונו... וברביעי הלל מצרי לתנו... לומר במקמישי הלל הגדול ושתנס:

חסל סדור פסח פהילכתו. ככל משפטו וחקתו. כאשר זכינו לסדר אותו. כן נזכה לעשותו. זך שוכן מעונה. קומם קהל עדת מי מנה. בקרוב נהל נטעי כנה. פדוים לציון ברה: + לשנה הבאה בירושלים + הבנויה

יקנה"ז

ראשי התיבות יקנה"ז מייצגים סדר זה: יין, קידוש (=ברכת הקידוש), נר (ברכת האש), הבדלה (ברכת ההבדלה), זמן (ברכת שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה).

מי אנחנו? בית אבי חי מזמין אתכם לחוויה של תרבות יהודית-ישראלית מקורית.

אנו מקיימים מדי חודש עשרות אירועים אשר מזמינים את המשתתפים בהם ליהנות משפע של יצירה אמנות ומהזדמנויות להרחבת אופקים בתחומים שונים ומגוונים. בימים אלו, הבית עצמו הנמצא במרכז ירושלים, סגור, אך אתם מוזמנים לקחת חלק במגוון האירועים הרבים שאנחנו מקיימים באופן שוטף בפלטפורמות הדיגיטליות השונות.